

การอนุรักษ์และพัฒนาเพลงอนาซิดของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดนครศรีธรรมราช

The Preservation and the Development of the Anasyid Singing of Thai Muslim in Nakhon Si Thammarat Province

พัชรารณ เอื้อจิตเมศ*
Patcharaporn Uejitmet*

บทคัดย่อ

การอนุรักษ์และพัฒนาเพลงอนาซิดของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาและอนุรักษ์เพลงอนาซิดในจังหวัดนครศรีธรรมราช 2. เพื่อพัฒนาเพลงอนาซิดในรูปแบบการประสานเสียงด้านทำนอง จังหวะ และองค์ประกอบอื่น ๆ ของดนตรี 3. เพื่อเผยแพร่เพลงอนาซิดในรูปแบบการประสานเสียงโดยใช้สื่อต่างๆ ได้แก่ เอกสารบันทึกโน้ตการประสานเสียง ดีวีดี ซีดี และสื่อออนไลน์ในจังหวัดนครศรีธรรมราชการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง การอบรมเชิงปฏิบัติการการประกวด พร้อมทั้งใช้แบบสอบถามความพึงพอใจเพื่อหาค่าผลลัพธ์กระบวนการพัฒนา

ผลการวิจัยพบว่าเพลงอนาซิด หมายถึงการขับร้องเพลงเพื่อสวดสรรเสริญพระเจ้าในศาสนาอิสลามที่เกี่ยวกับความศรัทธาในการทำมาค้า เช่น การเป็นมุสลิมที่ดี การปฏิบัติตนที่ดีเนื้อหาที่ปรากฏจึงเป็นการร้องเพื่อเผยแพร่ศาสนาอิสลามและต้องไม่มีเครื่องดนตรีประกอบจึงเป็นการขับร้องเดี่ยว ภายหลังได้พัฒนาให้มีรูปแบบของการประสานเสียงผลของการพัฒนาจากการอบรมเชิงปฏิบัติการและการประกวดโดยวิทยากรและกรรมการมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันคือ ผู้เข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการสามารถร้องเสียงประสานโดยแยกเสียงเป็น 3 แนวเสียงได้ดีขึ้น การจัดทำแบบฝึกโดยมีวิทยากรบันทึกเสียงประสานทั้ง 3 แนวเสียง คือ ทำนองที่ 1 ทำนองที่ 2 และทำนองที่ 3 เป็นต้นแบบส่งผลให้ผู้ฝึกสามารถเลียนเสียงได้ง่ายและจากการทำแบบสอบถามผู้เข้าอบรมเชิงปฏิบัติการหลังการฝึกปฏิบัติขับร้องเพลงอนาซิดในจังหวัดนครศรีธรรมราชจำนวนทั้งสิ้น 45 คน เพื่อประเมินความพึงพอใจปรากฏค่าเฉลี่ยความพึงพอใจระดับมาก

คำสำคัญ : อนุรักษ์ พัฒนา อนาซิด

Abstract

This research aims to 1) study and preserve the Anasyid singing of Thai Muslim in Nakhon Si Thammarat Province 2) develop the pattern of chorusing in melody, rhythm, and components of music 3) publicize the way of singing Anasyid in the pattern of chorusing to

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

* Assistant Professor Faculty Of Humanities And Social Science Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

people in Nakhon Si Thammarat by using various media which are the harmony notes, DVD, CD, and online media. The research was quantitative research. Data was collected by using the methods of participation observation and non-participation observation, structured interview, unstructured interview, workshop, singing contest, and the questionnaire to find the results of the development process.

The research showed that the Anasyid refers to a type of Islamic devotional song with texts praising Allah or incorporating other religious themes such as how to be a good Muslim or how to improve yourself. According to the reason of spreading Islamin the past, the Anasyid used the pattern of individual singing without using any music instrument. Then it was developed to the pattern of chorusing. For the result of the development by using workshop and singing contest, the experts and judges agreed that the participants could improve their three-part choir after finishing these two activities. For making the lessons to practice chorusing skills, the experts recorded the three-part choir consisting of the melody 1, melody 2, and melody 3 as the model and then sent it to the participants. With this recorded three-part choir, the participants could imitate the singing sound easily. Moreover, to evaluate the participants' satisfaction, questionnaires were given out to 45 participants attending the workshop of the Anasyid singing in Nakhon Si Thammarat. The participants show high satisfaction level with the workshop of the Anasyid singing.

Keywords : To preserve, To develop, Anasyid

บทนำ

ศาสนาอิสลามนับได้ว่าเป็นศาสนาที่มีความสำคัญศาสนาหนึ่งด้วยผู้คนที่มีผู้นับถือศาสนาอิสลามมีการตั้งถิ่นฐานแพร่กระจายไปทั่วภูมิภาคของประเทศไทย ดินแดนที่มีผู้นับถือศาสนาอิสลามมากที่สุดคือทางตอนใต้ของประเทศโดยเฉพาะ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้คือ จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส อย่างไรก็ตาม จังหวัดนครศรีธรรมราชก็มีผู้นับถือศาสนาอิสลามเช่นกัน หลักคำสอนของศาสนามุ่งเน้นให้คนทำความดี ละเว้นจากความชั่ว ยึดมั่นอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม มีความศรัทธาต่อพระเจ้าองค์เดียว คือ อัลลอฮ์ การเผยแพร่คำสอนของศาสนาอิสลามสามารถกระทำได้หลายวิธี และวิธีหนึ่งซึ่งได้รับความนิยม คือ การขับร้องที่เรียกว่า “อนาซิด” ซึ่งหมายถึงการสวดสรรเสริญพระเจ้าภายใต้เงื่อนไขคือไม่มีเครื่องดนตรีประกอบหรือหากจะมีได้ก็เพียงกลองหน้าเดียวการร้องอนาซิดซึ่งได้รับการอนุมัติตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม ได้แก่ การร้องเพลงอนาซิดในงานแต่งงาน งานวันฮารีรอยอ งานเมาลิด หรือกระทั่งการจัดประกวดอนาซิดซึ่งกิจกรรมนี้ได้รับความนิยมอย่างมากใน 3 ชายแดนภาคใต้กรุงเทพมหานครและจังหวัดนครศรีธรรมราช

การประกวดอนาซิดผู้วิจัยพบว่าได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายโดยเฉพาะท้องถิ่นที่มีคนไทยมุสลิมอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก จึงเกิดกระแสการตื่นตัวและได้มีขนบธรรมเนียมปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอจนกลายเป็นประเพณีส่งผลให้การขับร้องเพลงอนาซิดได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเช่น การจัดประกวดการขับร้องอนาซิดในรายการ “SUARA MAS” ระหว่างวันที่ 18-19 มีนาคม 2560 ภายใต้กิจกรรมการศึกษาเพื่อสันติภาพ จัดโดยคณะครุศาสตร์และคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ทำให้เกิดการอนุรักษ์และการส่งเสริมเพลงร้องอนาซิดใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างจริงจัง อย่างไรก็ตามการขับร้องอนาซิดในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ได้รับความนิยมนในระดับหนึ่งมีการจัดการประกวดตามเทศกาลต่าง ๆ เช่น การประกวดการขับร้องอนาซีตในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามหรือการประกวดการขับร้องอนาซีตในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เนื่องในงานเมาลิด (เมาลิดต้นปี นสตรีตามรอยศาสดาจิตศรัทธาเดียวกัน) เมื่อวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2559จากการเก็บข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยพบว่าแบบแผนการขับร้องอนาซีตในจังหวัดนครศรีธรรมราชยังไม่มีคุณสมบัติในด้านท่วงทำนองเพลงขาดการประสานเสียงที่ถูกต้องซึ่งกรรมการที่ตัดสินการประกวดการขับร้องอนาซีตนายสุชาติ รักนิยม อาจารย์สอนการขับร้องอนาซีตโรงเรียนประทีปศาสน์กล่าวว่า “ในจังหวัดนครศรีธรรมราชยังขาดกระแสการตื่นตัวในการขับร้องเพลงอย่างถูกระเบียบแบบแผน ผู้ร้องยังไม่มีความเข้าใจในหลักการสอดประสานทำนองเพลงให้มีความกลมกลืนเทียบเท่ากับจังหวัด 3 ชายแดนภาคใต้และกรุงเทพมหานครตนเองจึงมีความต้องการให้การขับร้องเพลงอนาซีตได้รับการพัฒนาในเรื่องแบบแผนของเพลงอย่างจริงจังและต้องการยกระดับความสามารถของผู้ขับร้องเพลงอนาซีตในจังหวัดนครศรีธรรมราชเทียบเท่ากับจังหวัดอื่น ๆ” (สุชาติ รักนิยม, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 5 มีนาคม 2559) นอกจากนี้นายอภิรักษ์ บิลละโสยผู้ขับร้องอนาซีตซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่ ได้ผ่านเวทีการประกวดในจังหวัดนครศรีธรรมราชหลายเวทีด้วยกันให้ความคิดเห็นว่า “อยากเห็นการขับร้องอนาซีตในจังหวัดนครศรีธรรมราชได้รับการพัฒนามากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการนำเอาทำนองเสียงประสานมาใช้ให้ได้ 3 แนวเสียง ซึ่งจากประสบการณ์พบว่านักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราชร้องอนาซีตได้เพียงแค่ 1 และ 2 แนวเสียงเท่านั้นและขาดความเที่ยงตรงของบันไดเสียง แต่ถ้าได้รับการพัฒนามองจะดีกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้” (อภิรักษ์ บิลละโสย, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 5 มีนาคม 2559) จากปัญหาดังกล่าวจึงเป็นสาเหตุให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเรื่องการอนุรักษ์และพัฒนาเพลงอนาซีตของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งนี้เพื่อเป็นการเสริมสร้างให้เกิดความรัก ความเข้าใจรูปแบบเพลงขับร้องซึ่งต้องใช้การประสานเสียงอย่างถูกวิธี เพื่อเป็นการอนุรักษ์และพัฒนาเพลงอนาซีตให้อยู่คู่กับชาวไทยมุสลิมในจังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างมั่นคง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและอนุรักษ์เพลงอนาซิดในจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อพัฒนาเพลงอนาซิดในรูปแบบการประสานเสียงด้านทำนอง จังหวะ และองค์ประกอบอื่น ๆ ของดนตรี
3. เพื่อเผยแพร่เพลงอนาซิดในรูปแบบการประสานเสียงโดยใช้สื่อต่าง ๆ ได้แก่ เอกสารบันทึกโน้ตการประสานเสียง ดิวิดี ซีดี และสื่อออนไลน์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา หนังสือ และการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ สังเกต การอบรมเชิงปฏิบัติการ การฝึกTrainer of Training การประกวด และการจัดตั้งศูนย์เพื่อการเรียนรู้ การดำเนินงานอย่างเป็นระบบตามลำดับขั้นตอน คือ 1) ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งรวบรวมข้อมูลและประมวลข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารงานวิจัย ฐานข้อมูลในพื้นที่เป้าหมาย2) ศึกษาสำรวจพื้นที่เพื่อรวบรวมข้อมูล สัมภาษณ์ผู้รู้ด้านการร้องเพลงอนาซีदनักวิชาการมุสลิม ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อเพลงอนาซีต รวมทั้งสิ้น 45 คน ซึ่งผู้วิจัยเลือกพื้นที่ศึกษาเฉพาะโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราช 7 โรงเรียนเท่านั้นเนื่องจากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นพบว่าการอนุรักษ์เพลงอนาซีตส่วนใหญ่จำกัดอยู่ในระบบการศึกษา เนื่องจากผู้วิจัยได้ทำการวิจัยในเรื่องของมุสลิมมาก่อน จึงมีเครือข่ายชาวไทยมุสลิมส่วนหนึ่งทั้งได้ติดต่อประสานงานกันมาตลอดในระยะเวลา 12 ปี สามารถ

สร้างเครือข่ายได้อย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยจึงสามารถดำเนินการต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกไม่ว่าจะประสานงานกับผู้บริหารของโรงเรียน นักศึกษาชาวไทยมุสลิม ตลอดจนชาวบ้านผู้รู้เหล่านี้จึงเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักอันสำคัญแก่ผู้วิจัย3) จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการการขับร้องประสานเสียงให้ได้ 3 แนว ซึ่งจากการเก็บข้อมูลเบื้องต้นพบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลและผู้ปฏิบัติการต้องการฝึกร้องประสานเสียงเพียงแค่ 3 แนวเท่านั้นเนื่องจากสามารถฝึกได้โดยไม่ต้องยากจนเกินไป การฝึก Trainer of Training เป็นรายเดี่ยวและรายกลุ่ม มีการบันทึกเสียง บันทึกภาพ ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้เชิญวิทยากรจำนวน 7 คน ที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์และมีความสามารถจนเป็นที่ยอมรับในแวดวงนาซีดของประเทศไทยทั้งเป็นศิลปินขับร้องเพลงนาซีดที่มีชื่อเสียง 4) จัดการประกวดการร้องเพลงนาซีดเพื่อให้เห็นผลของการพัฒนาได้อย่างเป็นรูปธรรม 5) จัดทำข้อมูลและบันทึกเสียงในรูปแบบเอกสารบันทึกโน้ตการประสานเสียง เพื่อเป็นการเผยแพร่สู่สาธารณะชนได้อย่างกว้างขวาง 6) จัดทำแบบสอบถามความพึงพอใจจากผู้เข้าอบรมในโครงการเชิงปฏิบัติการเพลงนาซีดในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อหาผลลัพธ์ในเรื่องของกระบวนการพัฒนา

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องมากที่สุดไม่ว่าจะเป็นการวิเคราะห์จากงานเอกสารงานภาคสนามจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบไม่มีโครงสร้างการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมการสนทนากลุ่มการอบรมเชิงปฏิบัติการการประกวดเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยผลที่ได้รับจะต้องให้เห็นถึงการอนุรักษ์และพัฒนาเพลงนาซีดของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการวิจัย

จากผลการวิจัยผู้วิจัยสามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ออกเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาและอนุรักษ์เพลงนาซีดในจังหวัดนครศรีธรรมราชในประเด็นต่อไปนี้

1.1 ประวัติความเป็นมา

ประวัติความเป็นมาของการขับร้องเพลงนาซีดปรากฏขึ้น 2 นัยยะคือ คือ 1) เพลงนาซีดเกิดขึ้นพร้อมกับศาสนาอิสลาม การขับร้องเกิดขึ้นในกลุ่มของชาวมุสลิมที่เดินทางเป็นกองคาราวานข้ามเขตทะเลทรายไปค้าขาย เมื่อมีการหยุดพักผ่อนชาวมุสลิมเหล่านั้นได้ขับร้องเพลงนาซีด และ 2) มีคำเล่าสืบต่อกันว่า เหล่าศิษย์ของท่านศาสดาได้ขับลำนำเมื่อครั้งท่านนบีฮัมหมัดอพยพจากเมกกะ ไปยังเมืองมาดีนะห์ ชาวเมืองมาดีนะห์ได้ออกมาต้อนรับท่านศาสดาด้วยการขับร้องบทเพลงนาซีด ทั้งดัดแปลงเป็นจังหวะคลอไปตลอดเพลง ทำให้การขับร้องในการต้อนรับท่านศาสดานี้กลายเป็นต้นกำเนิดของการร้องเพลงนาซีด(จุฑาศิริยอดวิเศษ, 2553, 224)อนาซีดมาจากภาษาอาหรับที่เป็นแหล่งกำเนิดของศาสนาอิสลาม เป็นการร้องเพลงที่ไม่มีเครื่องดนตรีประกอบนอกจากกลองหน้าเดียวคำว่านาซีด เป็นคำเอกพจน์ ส่วน อนาซีด เป็นคำพหูพจน์ หมายถึงการอ่าน เป็นการอ่านโคลงกลอนด้วยทำนองเดียว หรือการประสานเสียงด้วยกลุ่มบุคคล 2-3กลุ่ม หรือมีการประชันระหว่าง 2กลุ่ม ส่วนคำว่า มุนซิด (Munsyid) คือผู้ร้องนาซีด ดังนั้นจะเรียกว่านาซีดหรืออนาซีดก็ได้สมัยโบราณการต้อนรับบุคคลสำคัญต่าง ๆ ใช้การขับลำนำต้อนรับและใส่ทำนองลงไปจึงกลายเป็นอนาซีดภายหลังได้ถูกพัฒนาการขับร้องประสานเสียงเพื่อความสุนทรีย์(สุชิน อับดุลรามัน, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 5 กุมภาพันธ์ 2560) บทเพลงนาซีดจึงเป็นการร้องสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น มีเนื้อหาที่แสดงถึงความรัก ความเมตตา ความปรารถนาดีต่อมนุษย์ร่วมโลกเดียวกัน และเพื่อเป็นแสดงความรักต่อพระเจ้าช่วยเสริมสร้างพลังในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้พระเจ้าองค์เดียว

1.2 เนื้อร้อง ทำนอง จังหวะ

การวิจัยครั้งนี้ใช้เพลงซอลาตุลลอฮ์ เป็นกรณีศึกษาเนื่องจากเป็นเพลงเก่า ภาษาอาหรับ และเป็นเพลงที่วิทยากรคัดเลือกเพื่อใช้ในการอบรมเชิงปฏิบัติการเมื่อวันที่ 3-5 กุมภาพันธ์ 2560 ณ สาขาวิชานศรียะมาฮวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เพลงซอลาตุลลอฮ์เป็นเพลงร้องที่ไม่มีดนตรีประกอบ จัดอยู่ในสังคีตลักษณะแบบ สโตรฟิค คือบทเพลงท่อนเดียว (Strophic Form) มีความยาว 12 ท่อนเพลง ใช้อัตราความเร็วที่ 98 bpm (มาตรฐานวัดความเร็ว)มีทำนองหลักเพียงทำนองเดียวซ้ำไปมา เนื้อร้องเพลงซอลาตุลลอฮ์มี 2 ท่อน แต่ละท่อนเพลงเนื้อหาจะแตกต่างกัน และมีการเพิ่มแนวประสานเสียงทำให้บทเพลงไพเราะน่าสนใจยิ่งขึ้น

1.2.1 เนื้อร้อง

ท่อน 1

ซอลาตุลลอฮ์	ซาลามุลลอฮ์	
อาลาตอฮา	รอซูลิลลาห์	
ซอลาตุลลอฮ์	ซาลามุลลอฮ์	} ซ้ำ 2 รอบ
อาลาฮาซีน	ฮาบีบิลลาห์	

ท่อน 2

ดาวัสซัลนา	บีบิสมิลลาห์	
วาบิลฮาดี	รอซูลิลลาห์	
วากุลลีมูญา	อีดีลิลลาห์	} ซ้ำ 2 รอบ
ปืออะฮ์ลิลบัด	รียาอัลลอฮ์	

คำแปล

พรและศานติจากอัลลอฮ์จงประทานแด่รอซูลของอัลลอฮ์
 พรและศานติจากอัลลอฮ์จงประทานแด่ผู้ที่เป็นที่รักของอัลลอฮ์
 เราตะวักซูลด้วยพระนามของอัลลอฮ์และรอซูลุลลอฮ์ผู้นำทาง
 และต่อผู้ต่อสู้ในหนทางของอัลลอฮ์ (นั่นคือ) ชาวบะดร์...โอ้อัลลอฮ์

1.2.2 ทำนองเพลงซอลาตุลลอฮ์

เพลงซาลาตุลลอฮ์

♩ = 98

เนื้อร้องท่อน 1 : ซอ ลา ตุล ลอฮ์ ซา ลา มุล ลอฮ์ อา ลา ตอ ฮา รอ ซูล ลิล ลาห์
 เนื้อร้องท่อน 2 : ดา วัส ซัล นา บี บิ สมิ ลิล ลาห์ วา บิล ฮา ดี รอ ซูล ลิล ลาห์

5
 ลาห์ ซอ ลา ตุล ลอฮ์ ซา ลา มุล ลอฮ์ อา ลา ยา ซีน ฮา บี บิล
 ลาห์ วา กุล ลี มู ญา ฮี ดิล ลิล ลาห์ บี อะฮ์ ลิล บัด รียา อัล ลอฮ์

9
 ลาห์ ซา ลา ตุล ลอฮ์ ซา ลา มุล ลอฮ์ อา ลา ยา ซีน ฮา บี บิล ลา
 ลอฮ์ วา กุล ลี มู ญา ฮี ดิล ลิล ลาห์ บี อะฮ์ ลิล บัด รียา อัล ลอฮ์

ลักษณะทำนองเพลงซอลาตุลลอฮ์ เป็นการเคลื่อนทำนองแบบตามขึ้น (Conjunct motion) ทั้งขาขึ้นและขาลง และมีโน้ตบางตัวกระโดดเป็นคู่ 3 หรือ คู่ 4 แต่ในภาพรวมแล้วยังคงอยู่ในการเคลื่อนทำนองแบบตามขึ้น

ระยะห่างระหว่างโน้ตในแนวทำนองของเพลงซอลาตุลลอฮ์โน้ตต่ำสุดอยู่คือตัว เร หรือ D4 โน้ตสูงสุดคือตัว มี หรือ E มีความยาว 12 ห้องเพลง

1.2.3 จังหวะ (Rhythm)

อัตราจังหวะของเพลงซอลาตุลลอฮ์จัดอยู่ในอัตรา 4 จังหวะธรรมดา หรือ 4/4 (ตัวบนหมายถึงโน้ตหนึ่งจะมีอัตราไม่เกิน 4 จังหวะ และ 4 ตัวล่างเป็นการบอกค่าของตัวโน้ต 4=ตัวดำ) ลักษณะจังหวะแต่ละแบบจะซ้ำกันในแต่ละท่อนเพลง

2. เพื่อพัฒนาเพลงอนาซิดในรูปแบบการประสานเสียงด้านทำนอง จังหวะ และองค์ประกอบอื่น ๆ ของดนตรี

การพัฒนาเพลงอนาซิดของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น ผู้วิจัยได้พัฒนาเพลง อนาซิด 2 รูปแบบ คือ 1)วิธีการฝึกร้องอนาซิด 3 แนวเสียง 2)พัฒนาเพลงอนาซิด 3 แนวเสียงซึ่งวิธีการฝึกร้อง 3)แนวเสียงเกิดจากการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการระหว่างวันที่ 3-5 กุมภาพันธ์ 2560 ณ สาขาวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้เชิญวิทยากรหลักจำนวน 5 คน คือ นายฮุซัยน อับดุลรามัน นายสุรชาติ รักอานวย นายอัครอม บินราติส นายอัสซาฮา ตาและนายอับดุลมุบีน ยานยา และผู้ช่วยวิทยากรจำนวน 2 คน คือนายทยา เตชะเสน นายปมสวัสดิ์สามนีอันมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ทั้งเป็นศิลปินขับร้องเพลงอนาซิดที่มีชื่อเสียงซึ่งมีกระบวนการดังต่อไปนี้

2.1 การฝึกร้องอนาซิด 3 แนวเสียง

2.1.1 ฝึกวิธีการหายใจ

การปฏิบัติเริ่มด้วยวิทยากรให้ผู้เข้าอบรมนับ 1-4 โดยเน้นจังหวะที่ 1 วนไปเรื่อย ๆ เริ่มต้นด้วยการฝึกการหายใจให้ถูกวิธีคือ การหายใจเข้าต้องท้องป่อง วิทยากรให้ผู้เข้าอบรมทุกคนก้มตัวลงโดยใช้มือกุมหน้าท้อง เมื่อหายใจเข้าให้สังเกตว่ามีกระบังลมเคลื่อนตัว ทำซ้ำ ๆ เพื่อให้เกิดความชำนาญและเป็นธรรมชาติก่อนที่จะร้องเพลงให้มากที่สุด จากนั้นให้นับ 1 ถึง 4 แล้วกลืนหายใจ โดยหายใจเข้าในจังหวะที่ 1 หายใจออกในจังหวะที่ 4

ภาพที่ 1 ผู้เข้าอบรมฝึกการหายใจ
ที่มา: พิชราภรณ์ เอื้อจิตรเมศ (2560)

วิทยากรเปิดเนื้อเพลงซอลาตุลลอฮ์ และให้ผู้เข้าอบรมร้องแนวเสียง 1 พร้อมกันทั้งห้อง จากนั้นให้นักเรียนจับกลุ่มโดยแบ่งกลุ่มละ 6-8 คน ตั้งชื่อกลุ่มนั่งรวมกลุ่มและเริ่มฝึกลมหายใจอีกครั้ง โดยวิทยากรนับ 1-4 แล้วให้ผู้เข้าอบรมหายใจเข้า กลืนหายใจ และหายใจออกฝึกซ้ำ ๆ กันหลายครั้งเพื่อให้ผู้เข้าอบรมเกิดความ

เคยชินในการหายใจสำหรับร้องเพลงอย่างถูกวิธี ข้อสังเกตของวิทยากรคือขณะที่ฝึกหายใจเข้าจะยกไหล่ซึ่งเป็นวิธีการที่ไม่ถูกต้อง จากนั้นให้ลุกขึ้นยืนเป็นวงกลม ยืนเท้าสะเอวโดยให้มือขวานไปกับร่างกายและใช้นิ้วโป้งเกี่ยวที่สะเอว พร้อมกับหายใจเข้าโดยสังเกตท้องของตนเอง ถ้าหากหายใจถูกวิธีขณะที่หายใจเข้าท้องจะพองและถ้าหายใจออกท้องจะยุบ ฝึกซ้ำกันหลายครั้ง โดยมีวิทยากรให้จังหวะและยืนกำกับอยู่อย่างใกล้ชิด ต่อจากนั้นวิทยากรนำกระดาษโดยให้ผู้เข้าอบรมถือกระดาษคนละแผ่นปิดหน้าแล้วให้ใช้ลมหายใจเข้าออกเพื่อให้กระดาษเคลื่อนตัวตามแรงลมเพื่อเป็นการพิสูจน์ว่ามีลมแรงมากพอที่จะเป็นพื้นฐานในการหายใจอย่างถูกต้อง

2.1.2 ฝึกวิธีการร้องเพลงอนาซีตให้ครบ 3 แนวเสียง

การอบรมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ วิทยากรได้คัดเลือกเพลงที่นำมาอบรมคือเพลงซอลาตุลลอห์ ซึ่งเป็นเพลงเก่าภาษาอาหรับ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการขอพรพระเจ้า(สุรชาติ รักอำนวยศิลป์, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 2-5 กุมภาพันธ์ 2560) โดยให้ผู้เข้าร่วมอบรมร้องเพลง ซอลาตุลลอห์ ทีละประโยค ฝึกปฏิบัติซ้ำเพื่อให้เกิดความชัดเจนของเสียงและคำให้มากที่สุด ข้อสังเกตคือการฝึกร้องเพลงนี้ไม่มีการปรบมือให้จังหวะเพราะถ้าหากปรบมือสื่อให้เห็นถึงการไม่เคารพต่อพระศาสดาผู้ร้องจึงจำเป็นต้องเข้าใจความหมายของเนื้อเพลงเพื่อที่จะสื่อความไพเราะได้มากที่สุดการฝึกปฏิบัติเพลงซอลาตุลลอห์สามารถใช้เป็นพื้นฐานและต้นแบบในการฝึกร้องเพลงอื่น ๆ ได้ (อุษิน อับดุลรามัน, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 1-5 มกราคม 2560) ทั้งนี้มีการร้องทีละแนวเสียง ซึ่งเริ่มร้องเสียงที่ 1 และร้องแนวเสียงที่ 2 และ 3 ตามลำดับ หลังจากนั้นวิทยากรได้แบ่งผู้เข้าอบรมเป็นกลุ่มโดยให้นั่งแยกกลุ่มแต่ละแนวเสียง และเข้าห้องซ้อมย่อยเพื่อฝึกปฏิบัติตามแนวเสียงที่ได้รับการคัดเลือกซึ่งเหมาะสมกับคุณสมบัติตามแนวเสียงของบุคคลเมื่อผู้เข้าอบรมร้องได้แล้ว จึงกลับมารวมในห้องใหญ่เพื่อได้ร้องพร้อมกันทั้ง 3 แนวเสียง

2.2 พัฒนาเพลงอนาซีต 3 แนวเสียง

ขั้นตอนนี้เป็นกระบวนการที่ผู้วิจัยได้สร้างสื่อขึ้นเพื่อเป็นการตอบวัตถุประสงค์ในเรื่องการพัฒนาผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลโดยวิธีการบันทึกเสียง และได้ถอดเทปบันทึกเสียงโดยการทำ Transcription จากนั้นได้ทำการบันทึกโน้ตเพลงที่ได้มาทำเสียงประสานโดยการพัฒนาให้มีรูปแบบ 3 แนวเสียง ซึ่งในงานวิจัยเล่มนี้จะใช้คำว่า เสียง 1 เสียง 2 เสียง 3 แทนระดับเสียงทางดนตรีสากล เนื่องจากมุสลิมปฏิเสธสิ่งที่ยั่งยืนและเกี่ยวข้องกับดนตรีโดยสิ้นเชิง แม้กระทั่งการอบรมเชิงปฏิบัติการก็ห้ามมิให้ใช้เครื่องดนตรีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการอบรม หลีกเลี่ยงการใช้ระดับเสียงตามศัพท์สังคีตดนตรีสากล เช่น เสียงโซปราโน เสียงอัลโต เป็นต้น การเรียนการสอนอนาซีตจึงปรากฏในรูปแบบของการเลียนแบบ เลียนระดับเสียงจากปากต่อปากแทนเครื่องดนตรีทุกชนิด ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงขอเสนอบทเพลงที่ได้พัฒนาเพลงอนาซีตให้มีการประสานเสียง 3 แนวและใช้เสียง 1 เสียง 2 และเสียง 3 ดังตัวอย่างเพลงซอลาตุลลอห์ต่อไปนี้

2.2.1 โน้ตเพลงซอลาตุลลอฮ์ ประสานเสียง 3 แนว

ซอลาตุลลอฮ์

เสียง 1

ซอ ลา ตล ลอฮ์ อีส ซา ลา มุล ลอฮ์ อา ลา ตอ ซา รอ ชู ลิล

เสียง 2

เสียง 3

5

ลาห์ ซอ ลา ตล ลอฮ์ ซา ลา มุล ลอฮ์ อา ลา ยา ชีน ซา บี บิล

9

ลาห์ ซา ลา มุล ลอฮ์ อา ลา มุล ลอฮ์ อา ลา ยา ชีน ซา บี บิล

13

ลา ซอ ลา ตล ลอฮ์ ซา ลา มุล ลอฮ์ อา ลา ตอ อา รอ ชู ลิล

ขอลาตุลลอฮ์

2

17

ลาห้ ขอ ลา ตล ลอฮ์ ซา ลา มุล ลอฮ์ อา ลา__ ยา__ ซีน ซา บี บิล

ลาห้ ซา ลา มุล__ ลอฮ์ อา ลา มุล ลอฮ์ อา ลา ยา__ ซีน ซา บี__ บิล

ลา__ दा विस चिल__ ना बी बिस__ मिल लाह वा बिल सा__

ดี รอ ชู__ ลิล ลาห้ वा गुल सी मु णา री दिल__ लिल लाह बी अह सी__

ขอลาตุลลอส

3

33

บัด รี ยา อัส ลอส วา ฤล ลี มู ญา รี ดิล ลิล ลาห์ บี อะห์ ลิล

This system contains measures 33 through 36. It features a vocal line with lyrics and two piano accompaniment staves. The key signature has one sharp (F#).

37

บัด รี ยา อัส ลอส ขอ ลา ตล ลอส ขา ลา มุล ลอส อา ลา ตอ

This system contains measures 37 through 40. It continues the vocal line and piano accompaniment from the previous system.

41

ฮา รอ ชู ลิล ลาห์ ขอ ลา ตล ลอส ขา ลา มุล ลอส อา ลา ยา

This system contains measures 41 through 44. It continues the vocal line and piano accompaniment.

45

ชิน ฮา บี บิล ลาห์ ขา ลา มุล ลอส ขา ลา มุล ลอส อา ลา ยา

This system contains measures 45 through 48. It concludes the vocal line and piano accompaniment for this section.

ขอลาตุลลอฮ์

4

3. เพื่อเผยแพร่เพลงอนาซีดในรูปแบบการประสานเสียงโดยใช้สื่อต่าง ๆ ได้แก่ เอกสารบันทึกโน้ต การประสานเสียง ดิวิดี ซีดี และสื่อออนไลน์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้วิจัยได้เผยแพร่การบันทึกเสียงในรูปแบบ ดิวิดี ซีดี และสื่อออนไลน์ (ยูทูบ) โดยมีวิทยากรซึ่งเป็น ศิลปินอนาซีดภายใต้ชื่อวง waseam(วงวาซีม) ร้องเสียงประสาน 3 แนวเพื่อเผยแพร่ให้ผู้เข้าอบรมในโครงการ การอบรมเชิงปฏิบัติการร้องเพลงอนาซีดได้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเองอย่างสะดวก

ภาพที่ 2 มอบดิวิดีให้แก่ครูและนักเรียน

ที่มา: พิชราภรณ์ เอื้อจิตรเมศ (2560)

อภิปรายผล

ผลการวิจัยการอนุรักษ์และพัฒนาเพลงอนาซิดของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดนครศรีธรรมราชสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การศึกษาและอนุรักษ์เพลงอนาซิดของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดนครศรีธรรมราช

บทเพลงอนาซิดเป็นบทเพลงที่ร้องสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น มีเนื้อหาที่แสดงถึงความรักต่อมนุษยชาติ และต่อพระเจ้าจึงเป็นบทเพลงที่มีเนื้อหากระตุ้นให้เกิดความเชื่อ ความศรัทธา และการทำความดีเพื่อถวายแก่องค์อัลเลาะห์ตามหลักการของศาสนาอิสลามสามารถให้มีกิจกรรมนันทนาการเพื่อความสุข การร้องเพลงอนาซิดเพื่อสวดสรรเสริญพระเจ้าหรือเพื่อขอพรพระเจ้า จึงเป็นการกิจกรรมนันทนาการที่ส่งเสริมให้ผู้ร้องและผู้ฟังเกิดความสุนทรีย์ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ วิรุณ ตั้งเจริญ (2546, น.29-32) ที่กล่าวถึงสุนทรีย์หรือความงาม อาจเป็นความงามของศิลปกรรม ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความประณีตงดงามของการใช้ชีวิตส่วนตัวและชีวิตส่วนรวม ธรรมชาติได้สร้างมนุษย์ให้มีประสาทสัมผัสที่ดี ความรู้สึกที่ได้สัมผัสก่อให้เกิดการรับรู้และการตีความ มีอารมณ์ความคิดแรงใจเข้ามาเกี่ยวข้อง เมื่อฟังดนตรีเราได้ยินเสียงต่างๆผสมผสานกันเรารับรู้ว่าเป็นเสียงดนตรีแนวระดับและลีลาของเสียงที่แตกต่างหลากหลายเป็นการกระตุ้นให้เพิ่มพลังทางใจอย่างมีรสนิยมนการฟังเพลงอนาซิดเป็นการรับรสสุนทรีย์และสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันของชาวไทยมุสลิมได้เป็นอย่างดี

2. เพื่อพัฒนาเพลงอนาซิดในรูปแบบการประสานเสียงด้านทำนอง จังหวะ และองค์ประกอบอื่นๆ ของดนตรี

อนาซิด หมายถึงการอ่าน เป็นการอ่านโคลงกลอนด้วยทำนองเดียว หรือการประสานเสียงด้วยกลุ่มบุคคล 2-3กลุ่ม หรือมีการประชันระหว่าง 2กลุ่ม ใช้การขับลำนำภายหลังเมื่อใส่ทำนองจึงเป็นอนาซิดและได้ถูกพัฒนากลายเป็นการขับร้องประสานเสียงในพื้นที่ที่ทำการศึกษากล่าวได้ว่าเป็นครั้งแรกที่มีการจัดการเรื่องการพัฒนา เพลงอนาซิดเนื่องจากศาสนาอิสลามไม่อนุญาตให้มีการกระทำใดๆ ที่เกี่ยวเนื่องด้วยดนตรี ชาวไทยมุสลิมไม่สามารถทำวิจัยหรือเก็บข้อมูลในลักษณะนี้ได้ ดังนั้นจึงเป็นช่องทางของคนศาสนาอื่นที่ได้เข้ามาช่วยพัฒนาได้ในระดับหนึ่งสร้างความยินดีให้กับชุมชนเป็นอย่างดียิ่งเหตุเพราะเพลงจะไม่สูญหายด้วยมีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร อีกทั้งยังได้รับการพัฒนาในรูปแบบการประสานเสียง 3 แนว ซึ่งสอดคล้องกับสัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2539, น.10) ที่กล่าวถึงการพัฒนาว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆเช่นด้านคุณภาพ ปริมาณและสิ่งแวดล้อมของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้นหรือให้มีความเหมาะสม มีลักษณะเป็นกระบวนการ ใช้งบประมาณเท่าใด ใครรับผิดชอบ ผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนามีความเหมาะสมหรือพึงพอใจทำให้มนุษย์และสังคมมีความสุขเพราะการพัฒนาเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และการอยู่ร่วมกันของสังคมมนุษย์นั่นเอง

3. เผยแพร่เพลงอนาซิดในรูปแบบการประสานเสียงโดยใช้สื่อ ได้แก่ เอกสารบันทึกโน้ตการประสานเสียง ดิวิดี ซีดี และสื่อออนไลน์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

การเผยแพร่เพลงอนาซิดไปยังชุมชนในรูปแบบเอกสารบันทึกโน้ตการประสานเสียง ดิวิดี ซีดี และสื่อออนไลน์สามารถกล่าวได้ว่าเป็นการอนุรักษ์และการพัฒนาเพลงอนาซิดได้อย่างเป็นรูปธรรม ตามหลักการเผยแพร่นั้นสอดคล้องกับแนวคิดของกลิน คงเหมือนเพชร, อภินันท์ จิตต์โสภา, วินัย อุกฤษณ์ และอาภรณ์ อุกฤษณ์ (2554, น.230) ที่กล่าวว่า การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ คือการส่งข่าวสารไปสู่ผู้อื่นเพื่อการรับรู้ ปลุกสำนึกความรู้สึก แสดงให้เห็นบทบาทและคุณค่าของนวัตกรรม ซึ่งอาจกระทำได้ทั้งโดยทางตรง โดยทางอ้อม หรือผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ เปิดโอกาสให้ศิลปินแสดงผลงาน ซึ่งการเผยแพร่นี้ยังแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของ

การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีซึ่งพบว่าปัจจุบันเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตรวมทั้งองค์กรมาก สอดคล้องกับทฤษฎีของ สัญญาสัญญาวิวัฒน์ (2551, น. 209) ว่าการพัฒนาเทคโนโลยีต้องมีความทันสมัย สามารถช่วยให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพ เช่น พัฒนาความสามารถเชื่อมคอมพิวเตอร์ผ่านอุปกรณ์การสื่อสาร โมเด็ม ไมโครเวฟ เส้นใยแก้วนำแสง ดาวเทียม การพัฒนาการใช้อินเทอร์เน็ต ดังนั้นสื่อทางด้านเทคโนโลยีที่ได้เผยแพร่เพลงอนาซิดจึงมีความสำคัญสามารถเอื้อประโยชน์ต่อคนในชุมชนโดยการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1.1 หน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษาสามารถส่งเสริมและควรนำผลการวิจัยไปใช้โดยสามารถนำการร้องอนาซิดไปเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการเรียนการสอน

1.2 องค์กรของรัฐหรือองค์กรเอกชนที่ดำเนินการทางด้านกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมควรส่งเสริมให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดมหรสพ การจัดประกวด เพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมให้มีการพัฒนาเพลงอนาซิดต่อไปในอนาคต

1.3 สื่อมวลชนท้องถิ่นที่มีบทบาทส่งเสริมทางด้านศิลปวัฒนธรรมควรนำสื่อการขับร้องอนาซิดในรูปแบบการประสานเสียงที่สมบูรณ์มาเผยแพร่ เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้และซึมซับการร้องอนาซิดเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดความรัก ความเข้าใจ เพลงอนาซิดอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษากลยุทธ์การพัฒนาการขับร้องอนาซิดเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการขับร้องในรูปแบบใหม่ ๆ ทั้งทางด้านทำนอง จังหวะ และเนื้อร้อง ต่อไป

2.2 ควรมีการพัฒนารูปแบบการขับร้องอนาซิดให้มีการประสานเสียงครบทั้ง 4 แนว

2.3 ควรศึกษาบทบาทหน้าที่ของการขับร้องอนาซิดในฐานะสื่อพื้นบ้านเพื่อนำผลการวิจัยมาประยุกต์อันเป็นแนวทางในการพัฒนาสังคมวัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิมอย่างเข้มแข็งและมั่นคง

บรรณานุกรม

- กลิน คงเหมือนเพชร, อภินันท์ จิตดีโสภา, วินัย อุกฤษณ์ และอาภรณ์ อุกฤษณ์. (2554). *รองเง็งฝั้งอันตามัน : เนื้อหา รูปแบบ และการสืบสานทางวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกระทรวงวัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร.
- จุฑาศิริ ยอดวิเศษ. (2553). *การอนุรักษ์และพัฒนาดนตรีในศิลปะการแสดงพื้นบ้านไทยมุสลิม กรุงเทพมหานคร (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาดุขฎุมหาบัณฑิต)*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2546). *สุนทรียศาสตร์เพื่อชีวิต (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สันติศิริการพิมพ์.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2539). *การพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- . (2551). *สังคมวิทยาองค์การ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.